

Information om WG45 – standard for præstationsprøvninger

Der er nedsat en CEN arbejdsgruppe, WG45, for udarbejdelse af en standard for, hvordan man skal afholde og rapportere en præstationsprøvning. Der findes i dag EN ISO/IEC 17043 (tidligere ISO 43), som er blevet anvendt i forbindelse med danske præstationsprøvninger siden ca. år 2000. Der findes desuden to tyske standarder, VDI4221 part 1 og part 2.

For Danmark deltager undertegnede i arbejdet. Det første møde blev afholdt i juni 2017 i Milano.

Arbejdsgruppen skal udarbejde et udkast til standard i henhold til forslaget om nyt arbejdsområde, der ligger til grund for nedsættelsen af gruppen. Formål for den nye standard er:

Standarden skal gælde for emissionsmålinger og fastsætte krav til

- kompetence hos udbydere af prøvninger
  - personale, organisation, udstyr
- funktion af testmiljøer
  - målesteder (porte), arbejdsplads for deltagerne
- udarbejdelse af testskemaer, protokoller og evaluering af resultater fra prøvninger
  - planlægning, forberedelse, beskrivelse af testatmosfære og statistiske modeller
  - udførelse og instruktion af deltagere
  - statistisk analyse og vurdering af resultater af prøvningen

Standarden skal supplere kravene i EN ISO/IEC 17043, som beskriver generelle krav til præstationsprøvninger, men som IKKE beskriver emissionsmålinger, men typisk test af emner som kan rundsendes til laboratorier.

Standarden skal understøtte brugen af prøvninger ved test at laboratorier i forhold til akkrediteringer, træning af personale på testlaboratorier og validering af målemetoder.

Workshop om præstationsprøvninger

Forinden det første WG45-møde er der afholdt en workshop i januar 2017 i Ispra, Italien, hvor Danmark ikke var repræsenteret. På workshoppen blev erfaringer i syv lande præsenteret og deltagerne i workshoppen enedes om, at det overordnede formål med standardiseringen er at harmonisere kvaliteten af emissionsmålinger i Europa. CEN arbejdsgruppen har et stort personsammenfald med workshoppen.

Første møde

WG 45 besluttede at:

- forskelle i europæiske udførelser af præstationsprøvninger skal harmoniseres, men standarden skal ikke specificere detaljer som f.eks. antal deltagere i en prøvning eller størrelsen af den nødvendige organisation bag prøvningen.
- forskellige udformninger af testmiljøer har forskellige fordele. Udformningerne kan f.eks. omfatte reel røggasmatrix over for indsprøjtning af kendte koncentrationer af stoffer i ren luft.

- emner relateret til akkrediteringsorganisationer og myndigheder skal holdes ude af standarden
- kvalitetsforskelle mellem forskellige prøvninger bør undgås. Det er nødvendigt at fastsætte minimumskvalitetskrav for en prøvning for myndighedernes mulighed for at være sikker på kvaliteten af en given rapport om deltagelse i prøvning.
- betydningen af testgassens/testluftens homogenitet og stabilitet og indflydelse på resultaterne skal overvejes.

WG 45 enedes om at udarbejde et spørgeskema med en liste over relevante emner for præstationsprøvninger, der nu udføres i Europa. Skemaet er udarbejdet og bør udfyldes i regi af Referencelaboratoriet.

WG 45 enedes om en skabelon for udarbejdelsen af standarden. Teksten fra ISO/IEC 17043 vil ikke blive kopieret ind i skabelonen i sin helhed, men detaljer som er relevante for emissionsmålinger vil blive tilføjet.

WG 45 enedes om at anvende VDI 4221 Part 1 and Part 2 som basis for udarbejdelse af første udkast til standard. Efter megen diskussion blev udvalgte sektioner eller modificerede udgaver heraf indsat i skabelonen under mødet.

WG 45 enedes om at kopiere relevante emner og definitioner fra ISO/IEC 17043 og om at tilføje termer og definitioner, som er specifikke for emissionsmålinger.

Alle medlemmer blev bedt om at komme med idéer til håndtering af emnerne homogenitet og stabilitet af testgassen/luften. Som udgangspunkt anvendes teksten i VDI 4221 Part 2.

WG 45 diskuterede forskellige muligheder for at fastsætte den "sande værdi" (assigned value). Der er umiddelbart tre muligheder:

- Beregning ud fra kendt koncentration i gas, der doseres ind i prøveluften med en kendt hastighed
- Analyse med anerkendt metode ved udbyderen af testen
- Konsensusværdi bestemt ud fra deltagernes resultater af prøvningen¹.

Inden næste møde indsætter gruppens sekretær relevante afsnit fra VDI 4221 part 1 og part 2 i skabelonen for diskussion ved det næste møde.

Næste møde afholdes 17. og 18. januar 2018 i Teddington (UK).

Brøndby, 8. november 2017

Arne Oxbøl

---

¹ Denne metode benyttes pt. i Danmark

Opdatering per december 2018

Spørgeskemaet om relevante emner for præstationsprøvninger i Europa er nu udfyldt og samlet af gruppens sekretær og blev præsenteret på det andet møde i januar 2017, i Teddington.

Overordnede resultater ses i nedenstående skema:

Hvilke organisationer udfører PP	I alt 7 private og offentlige organisationer har svaret
Akkrediteringer	4 akkrediteret i henhold til ISO 17043:2010, 3 er ikke
PP udføres	Der er svaret 5 regelmæssigt og 4 efter behov
Antal deltagere	5-50
Hvor udføres testen?	1 på industrianlæg 8 på testanlæg, heraf 3 loops
Formål	7 laboratorie "performance", 4 metode "performance", 4 validering og 2 træning
Testblandinger	3 rigtige emissioner, 3 gasblandinger, 3 gascylindre og 2 fordampning
Testede stoffer	O ₂ , NO _x , SO ₂ , CO, CO ₂ , HCl, HF, CH ₄ , VOC, NH ₃ , støv, volumenstrøm, temperatur, H ₂ O, Hg, HCN, lugt, tungmetaller i støv, enkelte organiske forbindelser
"Sande værdier"	1 kendte værdier fra udbyder, 1 konsensus værdi fra "ekspert laboratorium, 2 konsensus værdi fra deltagere, 3 kendte formuleringer
Usikkerhedsangivelse	7 ja, ingen nej
Homogenitet testes/vurderes	7 ja, ingen nej
Stabilitet testes/vurderes	5 ja, 2 nej
Metrologisk sporbarhed	5 ja, 3 nej

Præsentationen af skemaudfyldelsen er ikke helt klar, men ca. 7 organisationer har svaret. Det ses af svarene, at der er lidt usikkerhed herom.

Der er ikke meget ensartede tilgange til at udføre præstationsprøvninger. Den eneste organisation, der udfører test på industrianlæg hver gang, er det danske Referencelaboratorium. Det finske VIT udfører test både på industrianlæg og i testanlæg. De testede stoffer omfattes næsten alle af de hidtil udførte, danske præstationsprøvninger. Undtaget er VOC og Hg.

På mødet i januar 2018 blev bl.a. følgende emner diskuteret med udgangspunkt i foreløbigt udkast til standard, WG 45-dokument N23:

- Behovet for gridmålinger af støv – kun få testanlæg har tilstrækkelige diametre til at udføre gridmålinger
- Behovet for dokumentation af homogenitet i den testede luft. Der skal skrives en tekst herom til et informativt bilag.

- Behovet for test og dokumentation af stabilitet i testanlægget. Medlemmerne opfordres til at bidrage med information fra eget land.
- Hvordan fastsættes den "sande værdi". Medlemmerne opfordres til at bidrage med information fra egne erfaringer.
- Hvordan fastsættes præcisionen for den enkelte parameter (den størrelse, som anvendes til beregning af z-score – succeskriteriet). Den skal fastsættes før testen og ikke ud fra deltageres resultater. Medlemmernes opfordres til at bidrage inspiration til dette.

NPL's "stack simulator" testanlæg blev fremvist.

Det tredje møde blev afholdt i Paris hos Ineris i september 2018 – uden dansk deltagelse. På mødet blev Ineris's testanlæg fremvist.

Til mødet forelå et nyt udkast til standard, WG 45-dokument N52. I dette udkast var der indsat to tabeller over præstationsprøvnings testskemaer (Proficiency testing schemes, PTS) for hhv. partikler/aerosoler og gasformige komponenter. Tabellen med relation til gasformige komponenter er vist neden for.

<u>Bench type (*)</u>	<u>Gas Matrix</u>	<u>Reference values (**)</u>	<u>Allowed PT on Gaseous Compounds</u>					
			<u>Training</u>		<u>Conformity</u>		<u>Validation</u>	
			<u>Sampling</u>	<u>Analysis</u>	<u>Sampling</u>	<u>Analysis</u>	<u>Sampling</u>	<u>Analysis</u>
<u>Real stack</u>	<u>Flue gas</u>	<u>Only Consensus</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>NO</u>	<u>NO</u>	<u>NO</u>
<u>Once thought dry – standard ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>
<u>Once thought wet – standard ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>
<u>Once thought dry – reduced ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>NO</u>	<u>NO</u>	<u>NO</u>
<u>Once thought wet – reduced ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>
<u>Closed loop dry – standard ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>
<u>Closed loop wet – standard ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>	<u>YES</u>
<u>Closed loop dry – reduced ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>NO</u>
<u>Closed loop wet – reduced ports</u>	<u>Air-Flue gases- Full synthetic</u>	<u>Consensus and Metrological</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>	<u>NO</u>	<u>YES</u>

Table 2

Det er interessant set fra et dansk synspunkt, at "rigtige" procesanlæg kun kan bruges til træning og ikke engang til test af, om flere laboratorier opnår samme resultat. For partikler/aerosoler kunne "rigtige" procesanlæg godt bruges til dokumentation af, om flere laboratorier får det samme. Det forekommer umiddelbart lidt underligt, da det må være nemmere at bestemme gasformige komponenter.

De to skemaer gav anledning til diskussion, og flere mente, at de ikke er hensigtsmæssige. Det er ikke WG 45's opgave at vurdere, hvilke PTS'er, der er lovlige hhv. ikke lovlige. Det må være den relevante lovgivning, der afgør det. Det blev også fremhævet, at "rigtige" procesanlæg ikke kan udelukkes, da de allerede er en del af almindeligt brugt validering. WG 45 besluttede, at tabellerne ikke skal bruges med "yes" og "no", men præsenteres på en anden måde.

Der var også diskussion om det personale, der står for prøvningen. Efter den omfattende diskussion blev det besluttet at lade teksten stå indtil videre! Overordnet står der:

4.2.1 The proficiency testing provider shall employ at least one technical supervisor and at least one deputy of the technical supervisor as well as sufficient technical personnel and, depending on the proficiency testing scheme, additional scientific personnel for compliance with the offered services. ~~The technical supervisor and the deputy may act in this role for one proficiency testing provider only.~~

The technical personnel shall have appropriate technical education for working in the corresponding proficiency testing schemes or shall have working experience in the framework of proficiency testing schemes.

Personalet skal bl.a. have kendskab til de relevante måleteknikker og statistisk og matematisk viden.

Siden sidste møde havde flere deltagere bidraget med erfaringer om test af homogenitet og stabilitet og "sande værdier". Én af deltagerne sammenfatter dette inden næste møde.

Om homogenitet blev der bl.a. talt om behovet for at gentage testen, og hvorvidt testen skal udføres for alle komponenter. WG 45 var enige om, at en homogenitetstest for nogle gasser ikke kan overføres til andre gasser. I Mel-22 redegøres der for hvilke parametre der skal laves homogenitetstest for i Danmark.

Mødet sluttede midt i diskussionen om homogenitet og stabilitet og genoptages ved næste møde i Rom i januar 2019.

17. december 2018

Arne Oxbøl